

ISSN 2524-0986

 iScience

**АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ
В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ**

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Выпуск 2(22)

Часть 8

**Переяслав-Хмельницкий
2017**

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

ВЫПУСК 2(22)
Часть 8

Февраль 2017 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Выходит –12 раз в год (ежемесячно)
Издается с июня 2015 года

Включен в наукометрические базы:

РИНЦ http://elibrary.ru/title_about.asp?id=58411

Google Scholar

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=JP57y1kAAAAJ&hl=uk>

Бібліометрика української науки

http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=journals

Index Copernicus

<http://journals.indexcopernicus.com/++++,p24785301,3.html>

Переяслав-Хмельницький

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

Главный редактор:

Коцур В.П., доктор исторических наук, профессор, академик Национальной академии педагогических наук Украины

Редколлегия:

Базалук О.А.	д-р филос. наук, професор (Украина)
Боголиб Т.М.	д-р экон. наук, профессор (Украина)
Кабакбаев С.Ж.	д-р физ.-мат. наук, профессор (Казахстан)
Мусабекова Г.Т.	д-р пед. наук, профессор (Казахстан)
Смирнов И.Г.	д-р геогр. наук, профессор (Украина)
Исак О.В.	д-р социол. наук (Молдова)
Лю Бинця	д-р искусствоведения (КНР)
Тамулет В.Н.	д-р ист. наук (Молдова)
Брынза С.М.	д-р юрид. наук, профессор (Молдова)
Мартынюк Т.В.	д-р искусствоведения (Украина)
Таласпаева Ж.С.	канд. филол. наук, профессор (Казахстан)
Чернов Б.О.	канд. пед. наук, профессор (Украина)
Мартынюк А.К.	канд. искусствоведения (Украина)
Воловыч Л.М.	канд. геогр. наук (Украина)
Ковальська К.В.	канд. ист. наук (Украина)
Амрахов В.Т.	канд. экон. наук, доцент (Азербайджан)
Мкртчян К.Г.	канд. техн. наук (Армения)
Стати В.А.	канд. юрид. наук, доцент (Молдова)

Актуальные научные исследования в современном мире: XXII Междунар. научн. конф., 26-27 февраля 2017 г., Переяслав-Хмельницкий. // Сб. научных трудов - Переяслав-Хмельницкий, 2017. - Вып. 2(22), ч. 8 – 126 с.

Языки издания: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, ჯუჯერტუ

В сборнике представлены результаты актуальных научных исследований ученых, докторантов, преподавателей, аспирантов и студентов - участников Международной научной конференции "Актуальные научные исследования в современном мире" (Переяслав-Хмельницкий, 26-27 февраля 2017 г.).

Сборник предназначен для научных работников и преподавателей высших учебных заведений. Может использоваться в учебном процессе, в том числе в процессе обучения аспирантов, подготовки магистров и бакалавров в целях углубленного рассмотрения соответствующих проблем. Все статьи сборника прошли рецензирование, сохраняют авторскую редакцию, всю ответственность за содержание несут авторы.

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ: СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ НАУКИ

Козаева Марина Ильинична (Мичуринск, Россия) ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ РАЗЛИЧНЫХ СОРТОВ ЗЕМЛЯНИКИ.....	5
--	---

СЕКЦИЯ: ТУРИЗМ И РЕКРЕАЦИЯ

Komekova Altinay Jaldibay qizi (Almaty, Kazakhstan) IMPORTANCE AND THE ROLE OF CROSS-CULTURAL COMMUNICATION IN TOURISM.....	7
Ткаченко Тетяна (Київ, Україна) НАЦІОНАЛЬНИЙ ТУРОПЕРЕЙТИНГ ЯК РІЗНОПЛАНОВО- СЕКТОРАЛЬНА СИСТЕМА УКРАЇНИ.....	12
Сайран Рашида Галымжановна, Омарова Айганым Сапаровна (Астана, Казахстан) ҰЙЫМНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБИЛЕТТІЛІГІНІҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ҚОНАҚ ҰЙ КАДРЛАРЫН БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІНЕ СИПАТТАМА.....	17
Турсынова Тангал Турсыновна, Садыкова Айгерим Жанахметовна, Канапия Гулниза (Астана, Казахстан) РАЗВИТИЕ ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА В КАЗАХСТАНЕ.....	23
Хидиров Журабек Абдурасулович, Шарахманова С.Б. (Ташкент, Узбекистан) ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ ЭКОТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ.....	28
Шарипова Камила Сагадиевна (Астана, Казахстан) ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРШРУТ.....	31

СЕКЦИЯ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Алекина Елена Викторовна, Мельникова Дарья Александровна, Яговкин Герман Николаевич (Самара, Россия) КОНЦЕПЦИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРИЧИН ВОЗНИКНОВЕНИЯ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ.....	36
Верховод Лілія Іванівна (Старобільськ, Україна) ЕВРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ ВІЗУАЛЬНОЇ СОЦІОЛОГІЇ П. ШТОМПКИ У ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ.....	41
Сасіна Людмила Олександрівна (Харків, Україна) ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОТИПОВОГО В ПОВЕДІНЦІ НИНІШНІХ СТУДЕНТІВ.....	49

СЕКЦИЯ: ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Shakarov Uktam Berdiboevich (Toshkent, O'zbekiston) РАНГАР АХЛОҚИНИ ОРГАНИШНИНГ ТАРИХИЙ ВА МА'НАВИЙ АСОСЛАРИ.....	55
Жумакаева Береке Даулетхановна, Молдасанов Ерсайын Мышанович (Алматы, Казахстан) ЛИРИКАЛЫҚ ШЫҒРМАЛАРДЫ ТАЛДАП ОҚЫТУДЫҢ РӨЛІ.....	61

УДК 316.74.:378.011.32

Сасіна Людмила Олександрівна
Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
(Харків, Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОТИПОВОГО В ПОВЕДІНЦІ НИНІШНІХ СТУДЕНТІВ

Анотація. *Вирішення актуальних проблем системи освіти потребує постійного оновлення знань про стереотипи мислення і поведінки нинішніх студентів. Типові характеристики на даному проміжку часу були встановлені шляхом аналізу, узагальнення і інтерпретації результатів соціологічного дослідження, виконаного студентами ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Визначено дві групи чинників, що здійснюють найбільший вплив на мислення і поведінку студентів.*

Ключові слова: *студенти, мислення, поведінка, стереотипи, соціальне середовище.*

Сасина Людмила Александровна
Харьковский национальный экономический
университет им. С. Кузнеця
(Харьков, Украина)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОЦИОТИПИЧНОГО В ПОВЕДЕНИИ НЫНЕШНИХ СТУДЕНТОВ

Аннотация. *Решение актуальных проблем системы образования требует постоянного обновления знаний о стереотипах мышления и поведения современных студентов. Типичные характеристики на данном отрезке времени были установлены путем анализа, обобщения и интерпретации результатов социологического исследования, проведенного студентами ХНЭУ им. С. Кузнеця. Определено две группы факторов, в наибольшей степени влияющих на мышление и поведение студентов.*

Ключевые слова: *студенты, мышление, поведение, стереотипы, социальная среда.*

Lyudmila Sasina
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
(Kharkiv, Ukraine)

DEFINITION OF SOCIAL BEHAVIOR OF CURRENT STUDENTS

Annotation. *Solving of actual problems of the education system requires constant updating of knowledge about stereotypes of thinking and behavior of modern students. Typical specifications at this period have established by analyzing, summarizing and interpreting the results of a sociological survey conducted by students of S. Kuznet's KNUE. Two groups of factors with the greatest influence on the thinking and behavior of students have defined.*

Keywords: *students, thinking, behavior, stereotypes, social environment.*

Офіційна статистика [1] свідчить, що незважаючи на всі кризові явища, вища школа в Україні не тільки не скоротила свої обсяги, а навіть збільшила їх. Зараз кожен двадцятий громадянин є студентом, а серед працездатного населення цей показник сягає 10%. Причому лівова частина студентів навчається в ВНЗ 3-го і 4-го рівнів акредитації, які складають близько 47% від їх загального числа. Тобто масштаби даної соціальної групи є настільки суттєві, що вона може і повинна відігравати значну роль в житті українського суспільства. На жаль, високі показники свідчать не про ефективність і якість системи освіти, а про її «роздутість». Так, в провідних європейських країнах питома вага студентів в загальній кількості населення приблизно на 80% менша, а рівень життя незрівнянно вищий.

Термін «студент» в перекладі з латинської означає: той, що старанно навчається. Цей же зміст зберігається і в Законі України «Про вищу освіту».

Вважається, що студентів від інших соціальних груп відрізняють такі риси, як: прагнення до знань, освіченість, соціальна зрілість. Саме колишні студенти стають керівниками, викладачами навчальних закладів, науковцями, законотворцями. Роки студентства співпадають з періодом пізньої юності та ранньої дорослості людини, коли, з одного боку, засвоюються різноманітні соціальні ролі, формуються професійні компетентності, усвідомлюється право вибору, міра юридичної, економічної, соціальної відповідальності. З іншого, - спостерігається кризова насиченість (Б.А. Бараш), яка характеризується різкими і суттєвими психологічними зрушеннями та змінами особистості. Ознаками кризи можуть бути: сильна фрустрація, загострення рольових конфліктів «студент – викладач», «студент – студент», ціннісно-смилова невизначеність, інфантильність. Виховна місія системи освіти якраз і полягає в кваліфікованій допомозі молодим людям подолати кризові стани.

Чи виправдовуються суспільні очікування? Для відповіді на це питання необхідно проводити постійний моніторинг стану колективної свідомості студентів, стереотипів їх мислення і поведінки. Подібні дослідження дозволяють діагностувати ситуацію в сфері освіти, спираючись не на офіційну риторичку і статистику, а на реальні дані про сприйняття і розуміння студентами ключових проблем, факторів, що їх спричиняють, ставлення до навчання і т. і.

Стереотипи є необхідним елементом будь-якої культури, але разом з тим вони породжують певний консерватизм в діяльності, в тому числі і в процесі мислення. Найчастіше люди не усвідомлюють, які саме причини вплинули на формування їх ставлення до інших, до праці, до навчання, і не здогадуються про те, що це – соціальні стереотипи. Вивченням соціальних стереотипів займається соціологія, психологія, філософія, педагогіка, культурологія [2].

Метою даного дослідження є визначення соціотипового в образі мислення і поведінці нинішніх українських студентів.

Хоча всі люди відрізняються між собою, в кожний історичний момент соціальне середовище суттєво впливає на їх психіку, формуючи як індивідуальні відмінності, так і типові особливості. Справедливим є твердження, що діти більше схожі на свій час, ніж на своїх батьків. Які ж типові

прояви мислення і поведінки молоді викликає сьогодні? Чим не схожі нинішні студенти на своїх попередників?

Щоб краще зрозуміти особливості поведінки сучасного студента, треба звернутись до типології. У соціології широко застосовують типологію особистості – класифікацію людей на групи за певними істотними ознаками (за однією основною, за декількома, за співвідношенням ознак, за «прототипами»). Ми в подальшому будемо користуватись першою і другою з названих – за однією та за декількома ознаками.

Провідні західні вчені в області соціальної психології (Г. Маркузе, Т. Адорно, М. Хоркхайм, Ю. Хабермас, Е. Фромм, Д. Рисмен та інші) стверджують, що зовнішнє середовище настільки суттєво впливає на формування психіки особистості, що слід говорити не про її розвиток, а про «духовне кодування». Вплив здійснюється, перш за все, через пропаганду з боку ЗМІ – нав'язування тих чи інших стереотипів, шаблонів мислення, які і формують поведінку, ставлення людини до життя, праці, навчання, оточуючих людей, самої себе [3]. Особливо вразливою в цьому відношенні є молодь – вона ще не здатна аналізувати і критично сприймати будь-яку інформацію, протистояти маніпулятивним технологіям. Це твердження в повній мірі стосується і студентської молоді.

Погоджуючись в цілому з думками західних вчених, все ж відмітимо, що в Україні, крім суб'єктивних пропагандистських чинників, суттєвий вплив на образ мислення і поведінку людей здійснюють об'єктивні – реальні процеси в економіці, політиці, стан і рівень розвитку культури, науки, освіти. Вони безпосередньо стосуються кожного і змінюють світосприйняття людини.

Яким же виглядає соціально-психологічний портрет наших студентів? Що їх турбує? Яка мотивація переважає? Чого суспільству очікувати в майбутньому? Для знаходження відповідей на ці питання студентам ХНЕУ ім. С. Кузнеця було доручено провести власне соціологічне дослідження з застосуванням методів аналізу літературних джерел, анкетування і спостереження. Об'єктом дослідження виступили студенти харківських ВНЗ 1 - 4 років навчання різних рівнів акредитації. Метою було з'ясування, що є типового в образі мислення і в поведінці студентів в даний проміжок часу. Дослідження, виконане за принципом «погляд зсередини» або «рівний про рівних», виявилось корисним – воно дозволило більш повно уявити собі ситуацію, що склалася в системі освіти і в суспільстві в цілому, визначити ключові проблеми і причини їх виникнення. Результати, отримані студентами, були проаналізовані, узагальнені і проінтерпретовані з точки зору пошуку способів розв'язання проблем, подолання негативних стереотипів, удосконалення освітянської діяльності.

Соціально-психологічний портрет сучасного українського студента формувався в умовах складної трансформації всіх сфер суспільного життя. Як виявилось, найбільше на нього вплинули негативні економічні і політичні чинники: кризовий стан, майнове розшарування, корупція в різних ешелонах влади, тіньова економіка, наявність можливостей нетрудового збагачення.

Крім того, ситуація продовжує загострюватись через негативні тенденції на ринку праці, а саме: до цих пір не вирішена проблема працевлаштування молодих спеціалістів. Хоча переважну більшість студентів утримують батьки, вони часто себе відносять до категорії бідних. Тому типовою стратегією

мислення в студентському середовищі, як і в суспільстві в цілому, є «стратегія виживання», орієнтована на вдоволення базових потреб існування. Велика кількість студентів вимушена поєднувати навчання з пошуком засобів для існування і оплати самого навчання. При цьому сфера їх практичної діяльності, в основному, дуже далеко від профілю одержуваної спеціальності.

Крім того, процес вибору професії, навчального закладу став для переважної більшості студентів значно прагматичнішим, що відповідає соціальним змінам в Україні. Вища освіта вже не розглядається як самостійний соціальний феномен, який має культурну, статусну і особистісну цінність. Вона виступає однією з передумов досягнення життєвого успіху, який трактується як одержання роботи з високою оплатою і перспективою кар'єрного росту.

Уявлення студентів про майбутнє місце роботи також стають все більше прагматичними: зручний графік роботи, тривала відпустка, соціальний пакет, відповідність змісту роботи власним здібностям.

Зміщення акцентів в бік прагматизму і раціоналізму не могло не вплинути на систему мотивації студентів до навчання. Дослідження показало, що за ознаками «мотивація до навчання» і «зацікавленість в високій успішності» всіх респондентів можна розділити на три групи.

До першої групи (25%) можна віднести тих студентів, які усвідомлюють цінність знань і готові докладати максимальних зусиль для їх одержання. Причому, вони орієнтовані на формування широкого спектру компетентностей, тому з задоволенням вивчають як профільні, так в непрофільні навчальні дисципліни, займаються науковою діяльністю. Мотивація цих студентів до навчання, як і зацікавленість в його результатах є високими.

Приблизно 50% опитаних (друга група) мають вузькопрофільну орієнтацію, і їх очікування щодо навчального процесу можна коротко охарактеризувати тезами: нам не потрібні складні теорії, замість них дайте практичні знання і навички, які б дозволили успішно виконувати свої функції на конкретному робочому місці. Зрозуміло, що змінювати на цю вимогу збалансований стосовно формування необхідних компетентностей навчальний план безглуздо. Мотивація таких студентів і вдоволення від процесу навчання є мінімальними, показники успішності для них - малозначимі.

До третьої групи опитаних (25%) можна віднести студентів, які вступили до ВНЗ на вимогу батьків, їх не цікавить ні майбутня професія, ні сам процес навчання, мотивація взагалі відсутня, єдине, що їх турбує – це зберегти в найближчий період часу за собою статус студента, щоб не провокувати конфлікту з батьками. Такі установки проявляються в деструктивній, девіантній поведінці в аудиторії.

Ще однією визначальною характеристикою сучасного студента є його система цінностей. З'ясування, які з загальнолюдських цінностей сприймаються молоддю, як пріоритетні, має принципове значення, особливо в умовах різкого падіння рівня моралі, всюдозволеності, зростання кількості проявів агресії і жорстокості.

За ознакою «система цінностей» опитані розділились на дві групи. Виявилось, що життєвими пріоритетами для 90% студентів є сім'я, здоров'є, матеріальне благополуччя. Від стосунків з оточуючими вони очікують ширості, порядності, чесності, хоча зі свого боку довіру і відкритість проявляти не

схильні. Ще 10% опитаних в якості пріоритетів назвали одержання освіти, кар'єрне зростання і також матеріальне благополуччя. Більше половини респондентів (65%) за першої нагоди виїдуть з України для працевлаштування за кордоном. Інші (35%) відповіли, що ще не визначились з цим питанням. Взаємини зі старшими всіма студентами характеризуються, скоріше, як негативні. Так, з їх боку відсутня повага, бажання почути поради старших щодо ситуації, яка склалася. Фактично переривається віковичний зв'язок поколінь, хоча у молоді залишається переконання в тому, що батьки зобов'язані матеріально забезпечувати своїх вже повнолітніх дітей. Як з'ясувалося, саме цей підтекст мали на увазі респонденти, коли назвали сім'ю цінністю.

Звичайно, отримані узагальнені соціально-психологічні характеристики сучасних українських студентів не можна вважати обнадійливими – дослідження не підтвердило наявності у них тих рис, які завжди були притаманні студентам. На наше переконання, причинами такого стану є реальна глибока дегуманізація освіти, штучне відокремлення навчання від виховання, зниження виховного потенціалу сім'ї, відсутність в суспільстві дієвих механізмів запобігання поширенню наркоманії, алкоголізму, а також інших негативних явищ. Все перераховане не сприяє скороченню асоціальних проявів у поведінці, зменшенню кількості правопорушень серед молоді. Проте головна відповідальність за негативні тенденції в студентському середовищі лежить все ж на молоді.

Крім того, справедливим буде відмітити, що, незважаючи на всі проблеми і труднощі, нинішні студенти мають ряд переваг в порівнянні зі своїми попередниками: можливість обирати форму навчання (денна, вечірня, заочна, дистанційна, екстерном); зміст освіти (вибіркові навчальні дисципліни, факультативні заняття, індивідуальний навчальний план студента, індивідуальний графік навчального процесу); відкритий доступ до різних джерел інформації, в тому числі сучасних інформаційних технологій, зокрема, мережі Internet. До переваг також слід віднести той факт, що діяльність освітніх закладів врегульована Законом України «Про вищу освіту», в якому чітко визначені права і обов'язки студентів, а також органів студентського самоврядування. Згідно з Болонським процесом вища школа поступово інтегрується в Європейський освітній простір. Все це забезпечує прозорість діяльності ВНЗ і прогнозованість її кінцевого результату.

Таким чином, виконане дослідження показало, що соціотипові характеристики мислення і поведінки нинішніх студентів загалом залежать від макросередовища. Проте саме система освіти повинна виконувати високу місію соціалізації і виховання підростаючого покоління, тому на рівні ВНЗ доцільно визначитись з чинниками впливу на свідомість молоді. На наш погляд, їх слід розподілити на дві групи: 1 – ті, що свідомо формуються ВНЗ і регулюються ним; 2 – ті, що мають ментальну природу, формуються як життєві пріоритети ще до вступу у ВНЗ і слабо піддаються регуляції ним.

До першої групи можна віднести традиції, норми і правила поведінки у ВНЗ, рівень організації навчального процесу, рівень викладання, характер стосунків викладачів зі студентами.

До другої – очікування студентів від навчання у ВНЗ, уявлення про майбутню професію, рівень їх підготовки, навички навчатися, традиції спілкування з оточуючими, що вже склалися.

Моніторинг другої групи чинників є необхідним. Він дозволяє з'ясувати, які протиріччя ментального характеру заважають ефективній діяльності ВНЗ, знайти способи їх вирішення і своєчасно внести зміни в першу групу чинників.

Такого роду дослідження доцільно проводити в межах вивчення гуманітарних дисциплін (соціології, психології, соціальної психології) з активним залученням до нього самих студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Государственная служба статистики Украины – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [http //www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/).
2. Сасіна Л. Вивчення стереотипів як передумова інтелектуального розвитку молоді: Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук.журнал / голов. ред.. А.А.Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016.- №5(59).- с. 344 – 353.
3. Маркузе Г. Одномерный человек. М.: «Refl - book», 1994. – 368 с.